SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1065

av Heléne Björklund (S)

Kostnadsfri och jämlik TBE-vaccination med Blekinge som pilotområde

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att finansiera och utvärdera en pilotverksamhet i Blekinge med kostnadsfri TBE-vaccination och på sikt utreda förutsättningarna för övriga förslag i motionen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

TBE (tick-borne encephalitis), eller fästingburen hjärninflammation, är en virussjukdom som sprids via fästingar. Sjukdomen kan börja med feber, huvudvärk och muskelvärk men i allvarliga fall utvecklas till hjärnhinneinflammation eller hjärninflammation. För den som drabbas kan konsekvenserna bli mycket svåra, med exempelvis förlamning, minnesstörningar, koncentrationssvårigheter och långvarig trötthet. Det finns ingen botande behandling mot TBE. Däremot finns effektiva vacciner som kan förebygga sjukdomen och dess allvarliga konsekvenser.

Antalet rapporterade fall av TBE har ökat kraftigt i Sverige under de senaste decennierna. Under 2025 rapporterades drygt 500 fall och sjukdomen förekommer i allt större geografiska områden. Folkhälsomyndigheten konstaterar att förekomsten har ökat med omkring sex procent årligen under den senaste tioårsperioden. Ett varmare klimat,

längre fästingsäsonger och förändrade förutsättningar för fästingarnas utbredning bidrar till utvecklingen.

Blekinge är ett av de län där det finns en dokumenterad risk för TBE. Enligt Folkhälsomyndighetens riskklassificering tillhör Olofström, Ronneby och Sölvesborg områden med måttlig till hög förekomst av TBE, medan Karlshamn och Karlskrona tillhör områden med lägre förekomst. Det innebär att samtliga fem kommuner i Blekinge omfattas av riskklassificeringen.

Trots att det finns ett effektivt vaccin mot sjukdomen är vaccination fortfarande en kostnadsfråga för den enskilde. Vaccinet kräver flera doser för att ge ett långvarigt skydd och därefter återkommande påfyllnadsdoser. För en barnfamilj kan den sammanlagda kostnaden uppgå till flera tusen kronor. Det är pengar som många hushåll har svårt att avsätta, särskilt i tider när levnadskostnaderna är höga.

Ett första steg bör vara att staten finansierar en pilotverksamhet i Blekinge där kostnadsfri TBE-vaccination erbjuds. Genom en sådan försöksverksamhet kan vaccinationstäckningen öka samtidigt som effekterna på deltagande, tillgänglighet och kostnader utvärderas. Erfarenheterna kan sedan ligga till grund för beslut om hur kostnadsfri vaccination kan erbjudas i större skala.

På längre sikt bör TBE-vaccination prövas för att ingå i ett nationellt vaccinationsprogram. Sverige har en lång tradition av att genom gemensamt finansierade vaccinationsprogram skydda befolkningen mot allvarliga infektionssjukdomar.

En annan viktig fråga är tillgängligheten. Den som vill vaccinera sig mot TBE ska kunna vända sig till sin vanliga vårdcentral och få hjälp. Vaccinationer bör vara en naturlig del av den förebyggande hälso- och sjukvården. Det är inte rimligt att människor ska vara beroende av tillgången till särskilda vaccinationsmottagningar eller privata aktörer för att få ett rekommenderat skydd mot allvarlig sjukdom. Därför bör möjligheten att erbjuda TBE-vaccination inom den ordinarie primärvården säkerställas i hela landet.

Blekinge har goda förutsättningar att bli ett pilotområde för en mer jämlik och tillgänglig TBE-vaccination. En sådan satsning skulle kunna ge värdefulla erfarenheter för hela landet och samtidigt vara ett steg mot ett samhälle där möjligheten att förebygga allvarlig sjukdom inte avgörs av den enskildes ekonomi.

Heléne Björklund (S)